

ДЖОН УІНДЕМ

І ЧОРТ НЕ ВЛУЧИТЬ

Фантастичне оповідання

— Глянь-но,— вдоволено сказав Стівен,— якщо вставити стрічку ось так, можна буде послухати, як я вимовляю слова з кінця наперед.

Ділі відклала книжку й подивилась на чоловіка. На столі перед ним стояв магнітофон, підсилювач та всяке інше радіопричандаля. Дротяке мереживо з'єднувало прилади один з одним, з батареями, з величезним гучномовцем, що стояв у кутку, та з навушниками. На підлозі валялися обрізки магнітофонної стрічки.

— Це один тріумф науки,— холодно відказала Ділі. — Наскільки я розумію, ти хотів скомпонувати запис, щоб ми могли надіслати його Мірі. Я цілком певна, що їй приємніше буде слухати запис із початку, а не з кінця.

— Так, але ця думка тільки шойно у мене виникла...

— І який тут безлад! Кімната має такий вигляд, наче ми влаштували прийом телеграфістів. Що це?

Стівен подивився на мотки та обрізки стрічок.

— О, то уривки, де всі розмовляють водночас, зовсім не смішний анекдот, який розповів Чарлі, та всякі непристойності.

Ділі підвелася, ще раз подивилась на розгардіяш і сказала:

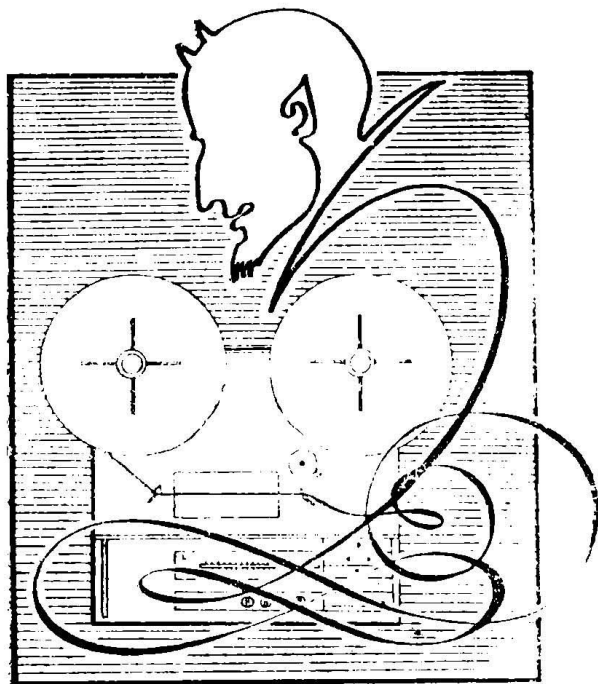
— Мабуть, вечірка була неприємною ніша, ніж це здавалося вчора. Ну, гаразд, ти прибери тут трохи, поки я приготую чай.

— Та, ти послухай! — не вгавав Стівен.

Ділі зупинилася в дверях.

— Поясни мені,— сказала вона.— Поясни мені лише одне: чому це я повинна слухати твої балачки з кінця наперед?

Коли вона пішла, Стівен і не поду-

мав прибирати. Він натис кнопку і з цікавістю почав дослухатися до безглузкого бурмотіння, на яке перетворився його мова, прокручена з кінця наперед. Потім зняв навушники і перемкнув магнітофон на гучномовець. Його зацікавило те, що крізь нерозбірливий хаос звуків голос усе-таки звучав по-європейському. Стівен зменшив швидкість наполовину і підвищив гучність. Тепер голос зазвучав октавою нижче. Стівен відкинувся на спинку стільця і, похитуючи головою, став прислухатися до химерного бубоніння, що відлунювало в кімнаті. Раптом виник якийсь сторонній шум, схожий на приглушене сичання паровоза, що випускає пару. Одночасно подмух теплого повітря нагадав про топку...

Усе сталося так зненацька, що Стівен аж підскочив, мало не перекинувши стільця. Прийшовши до тями, він потягся до столу і почав безладно натискати кнопки та крутити ручки. Голос у гучномовці пропав. Стівен заклопотано оглянув прилади — чи немає де іскор або диму. Нічого такого не було. Він уже хотів зітхнути з полегкістю, коли до нього дійшло, що в кімнаті хтось є. Обернувшись, він аж рота роззявив з подиву і майже впав на стілець: за чотири кроки від нього стовбичила чиясь постать.

Незнайомець стояв виструнчившись. Він мав близько шести футів на зріст і здавався ще вищим завдяки капелюхові з вузькими крисами та дуже високим циліндричним наголовком. На ньому була біла накрохмалена сорочка із стоячим комірцем, сірий шовковий шарф та чорний фрак з лискутими вилогами. З-під сіро-фіолетових штанів виглядали носачи лакованих черевиків.

Стівен мусив трохи задерти голову, щоб роздивитися засмагле гарне обличчя з великими темними очима, яке своїми рисами нагадувало ассирійські скульптури. Розкішні вуса тяглися до довгих

Джон Уіндем (1903—1969) — англійський письменник-фантаст. У Радянському Союзі перекладено його роман «День трифідів» та ряд оповідань, зокрема «Дивина» — у «Всесвіті» (1985, № 10). Пропоноване оповідання — із збірника «Зважайте на її звичай» (1961).

баків; підборіддя й нижня частина щік були ретельно виголені.

Навіть у перші хвилини подиву Стівен не міг не відзначити, що незнайомиць мав дуже елегантний вигляд, хоч його вбрання та зовнішність і не пасували ні до місця, ні до обставин.

Аж ось губи його заворушилися.

— Я прийшов,— урочисто промовив він.

— Е-е-е... Авжеж... Я... е-е-е... бачу... але я не зовсім...

— Ви мене викликали, і я з'явився,— сказав незнайомиць із таким виглядом, ніби все було зрозуміло само собою.

— Та я ж нічого не казав,— заперечив Стівен, геть розгубившись.— Лише сидів тут і...

— Не хвилюйтесь. Запевняю вас, ви не пошкодуєте,— сказав незнайомиць.

— А я й не хвилююся,— відказав Стівен.— Просто я не розумію...

Урочистий вираз на обличчі прибульця змінився виразом нетерпіння:

— Хіба це не ви збудували Залізну Пентограму? — запитав він, показуючи вказівним пальцем униз.— Хіба не ви промовили закляття?

Стівен подивився туди, куди вказував палець, і помітив, що обрізки стрічки справді утворили на підлозі ніби геометричну фігуру, схожу на п'ятикутник. Але до чого тут залізо?.. Ага, фероксидна плівка... Гм, хто б міг подумати...

Закляття? Цілком імовірно, що в мові, прокрученій з кінця наперед, можна почути що завгодно, втім числі й закляття...

— Давайте краще вважати,— сказав він,— що сталася помилка, рідкісний збіг обставин...

— Дивний збіг,— скептично зауважив незнайомиць.

— На те він і збіг,— мовив Стівен.

— Я ніколи раніше не чув, що таке трапляється. Ніколи. Завжди, коли мене або моїх колег викликали у такій спосіб, це робилося в інтересах певної справи, яку ми завжди укладали...

— Справи? — перепитав Стівен.

— Авжеж,— підтвердив прибулець.— Ви маєте потреби, які ми можемо задовольнити. А ви володієте об'єктом, який ми хотіли б додати до нашої колекції. Необхідно лише домовитись. Після цього ви підписуєте угоду, певна річ, вашою кров'ю.

Слово «угода» поставило все на своїй місці. Стівен згадав тепер, що кімнату хвилину тому наповнив слабкий дух сірки.

— А-а, я починаю розуміти.— сказав він.— Це — спокуса... Ви хочете сказати, що ви Лукавий...

— Мене звуть Батруель. Я один з повноважних представників нашого хазяїна, наділений правом укладати угоди. А тепер, якщо ви будете такі ласкаві й зруйнуєте цей п'ятикутник, в якому я почуваю себе досить незручно, ми обговоримо статті угоди в зручніших умовах.

Стівен з хвилину уважно дивився на прибульця, а тоді похитав головою.

— Ха-ха! — засміявся він.— Ха-ха! Незнайомець вирячив очі. Здавалося, він образився.

— Я вас не розумію!

— Мабуть, мені слід вибачитися за те, що я несамохіть викликав вас сюди. Але давайте зразу поставимо всі крапки над «і»: якщо ви й укладете свою угоду, то, в усякому разі, не зі мною.

Батруель замислено подивився на Стівена, трохи підвів голову й роздув ніздрі.

— Дивно,— зауважив він.— Святістю тут і не пахне.

— Не в цьому річ,— сказав Стівен.— Просто на цей час багато ваших діянь ретельно задокументовано, і ще не було так, щоб друга договірною стороною не шкодувала за сподіяним.

— Облиште. Ви тільки послухайте, що я вам запропоную...

Стівен зупинив його, похитавши головою.

— Не марнуйте зусиль,— порадив він.— Я щодня маю справу з найсучаснішими вельми настирливими ділками.

Батруель кинув на нього засмучений погляд.

— А я звик мати справу з настирливими клієнтами. Ну, коли ви цілком певні, що сталася помилка, то, мабуть, відпустіть мене, щоб я мав змогу повернутися до себе й скласти звіт. Ну гаразд. До побачення. О, даруйте, що я кажу! Я мав на увазі — прощайте. Я готовий!

Він напружився, його обличчя наче задерев'яніло. Та нічого не подіялося.

Батруель знову розслабився.

— Ну, кажіть те, що слід! — вигукнув він нетерпляче.

— А що казати? — запитав Стівен.

— Ще одне закляття — Відпуст!

— Та я ж не знаю його. Я нічого-сінько не знаю про закляття,— заперечив Стівен.

Брови в Батруеля посунулися вниз і зійшлися до купи.

— Ви хочете сказати, що не знаєте, як вирядити мене назад?

— Якщо для цього потрібні закляття, то не знаю,— сказав Стівен.

На обличчі Батруеля з'явився вираз страху.

— Та це ж нечувано... Що я робитиму? Я повинен мати або підписану угоду або закляття Відпусту.

— Ну гаразд, скажіть мені формулу закляття, і я промовлю його.— запропонував Стівен.

— Я не знаю її,— сказав Батруель.— Я ніколи цього закляття не чув. Кожен, хто викликав мене раніше, турбувався лише про те, щоб зробити своє діло й підписати угоду.— Він помовчав.— Справа значно спростилася б, якби ви.. Ні? О шановний, це дуже кепсько. Я справді не бачу іншого виходу...

За дверима почулися кроки, а потім два удари в двері ногою. Це Ділі давала знати, що в руках у неї таця Стівен підійшов і причинив двері.

— У нас гість,— застеріг він Йому зовсім не хотілося, щоб Ділі від несподіванки впустила тацю на підлогу.

— Як це він... — почала вона, та коли Стівен відчинив двері ширше, замовкла, і таця мало не вислизнула в неї з рук. Стівен підхопив тацю і обережно поставив на стіл. Ділі стала як укопана, приголомшено вдивляючись у незнайомця.

— Люба, це містер Батруель... Моя дружина, — сказав Стівен.

Батруель, який усе ще стояв, напружено виструнчившись, здавалося, зніжковів. Він повернув голову до Ділі й легенько кивнув.

— Я дуже радий, мем! — сказав він. — Прошу мене пробачити за незграбність, але мої рухи обмежені. Якщо ваш чоловік буде такий люб'язний і зруйнує п'ятикутник...

Ділі дивилась на Батруеля зачудованим поглядом, немов оцінюючи його вбрання.

— Боюсь, я не зовсім розумію... — пробелькотіла вона.

Стівен спробував розтлумачити їй, про що йдеться, і кінець кінцем сказав:

— Ну, нічого не вдієш... Нам слід подумати, що робити далі. Становище досить-таки складне. Він же не просто переміщена особа.

Ділі ще раз скинула на Батруеля замисленим поглядом і промовила:

— Стівене, якщо тобі вдалося переконати його, що ми нічого не підпишемо, то чом тобі не звільнити його з п'ятикутника? Йому ж там незручно.

— Дякую, мем. Мені тут справді незручно, — сказав Батруель.

Стівен, поміркувавши, погодився з нею, нахилився й розсунув обрізки стрічки.

— Ну, коли він уже тут, а ми твердо знаємо, чого хочемо, то, гадаю, небезпеки в цьому нема.

Батруель вийшов із зруйнованого п'ятикутника, зняв правою рукою капелюха, лівою поправив шарф і низько вклонився Ділі, притуливши капелюха до грудей і ніби поклавши ліву руку на ефес шпаги, якої в нього не було.

— До ваших послуг, мем.

Він повторив свою вправу, обернувшись до Стівена.

— Ваш слуга покірний, сер.

Стівен теж уклонився, хоча добре розумів, що його уклін зовсім не відповідає стилю Батруеля.

Запала мовчанка. Порупила її Ділі:

— Може, я принесу ще одну чашку?

Вона вийшла, швидко повернувшись і зразу ж узяла ініціативу в свої руки.

— Ви... е-е-е... давно не відвідували Англію, містере Батруель? — спитала вона приязним світським тоном.

Батруель, трохи здивований, у свою чергу запитав:

— А ви чому так гадаєте, місіс Треймон?

— О, я просто подумала... — туманно відповіла Ділі.

— Моя дружина звернула увагу на ваше вбрання, — пояснив Стівен. — Ви мені, звісно, пробачте, але ви змішали стилі різних епох. Вашу манеру вкло-

пятих і моду вашого вбрання розпіляв вік майже двох поколінь.

Батруель здавався збитим з пантелику. Він огледів себе і розчаровано промовив:

— Коли я тут був останнього разу, то особливу увагу звернув на моди.

— Ет, не слухайте його, містере Батруель, — утрутилася Ділі. — Ваш костюм чудовий. А яка тканина!

— Чудовий, але не зовсім сучасний, — відрубав Стівен.

— Так, не зовсім, — погодилася Ділі. — Гадаю там, де ви... мешкаєте... важко бути в курсі...

— Та мабуть, — погодився Батруель. — Більшість угод у цих краях ми укладали в сімнадцятому й вісімнадцятому століттях. У дев'ятнадцятому справи погіршали. А нині їх зовсім мало, і нам випадають виклики в різні райони. Тому побувати тут у дев'ятнадцятому столітті мені поталанило лише один раз. Ви можете уявити собі, з якою радістю я прийняв виклик вашого чоловіка. Я з'явився з надією на взаємовигідну домовленість...

— Ну, ну! Про це — годі... — урвав його Стівен.

— О так, звичайно. Даруйте мені. Старий бойовий кінь знай нюшить, звідки пахне порохом.

Запала мовчанка. Ділі замислено дивилась на Батруеля. Для тих, хто знав її так добре, як чоловік, це свідчило, що в її душі точиться боротьба, а цікавість переходить усі межі. Нарешті вона сказала:

— Я сподіваюся, ваші англійські відрадженья не завжди були такі невдалі, містере Батруель?

— О, аж ніяк, мем. У мене дуже приємні спогади про візити до вашої країни. Я пам'ятаю виклик до одного чоловіка, що жив поблизу Вінчестера, — це було десь у середині шістнадцятого століття. Він забажав маєтків, гарної дружини з вельможного роду. Нам пощастило знайти йому чудовий палац біля Рочестера. Мабуть, його нащадки живуть там і досі. Був ще один, зовсім молодий хлопець — той хотів мати тверді прибутки та дружину з придворних кіл. Ми його запити задовольнили, і нині його кров тече в жилах вельми високих осіб. Через кілька років інший молодик з дуже скромними здібностями захотів стати видатним драматургом і дотепником. Цей випадок був складніший, та нам пощастило й тут. Я не здивуюся, якщо його ім'я згадують і тепер. Це був...

— Усе це дуже приємно, — урвав його Стівен, — а надто для нащадків. Та що сталося з головними дійовими особами?

Батруель злегка знизав плечима:

— Бізнес є бізнес. Контракт людина підписує добровільно, — сказав він докірливим тоном і провадив: — Пізніше я тут не бував, проте знаю від своїх друзів, що потреби, хоч і змінилися в деталях, по суті своїй залишилися такими, як і колись. Титули досі в ціні, особливо в дружин наших клієнтів, так

само як і доступ у вищі кола. Будинок у провінції ми тепер забезпечуємо з усіма вигодами. Замість добрих коней ми тепер пропонуємо «бент-ролслі»¹ або навіть приватний літак...

Стівен відчув, що час втрутитися.

— Так-так, «бент-ролслі», — глузливо повторив він. — Наступного разу уважніше читайте ваш довідник попиту. А тепер я буду вам вельми вдячний, якщо ви перестанете слекшати мою дружину. Однаково вона не зможе з вами розраховатися.

— Не зможе, — погодився Батруель. — Це особливість жінки. Їй завжди треба за щось платити, та чим більше вона отримує, тим менше де їй коштує. Але зважте: ваша дружина матиме легке життя, слуг...

— Будь ласка, обличте! — сказав Стівен. — Хіба вам не очевидно, що ваші маневри застаріли? Ми давно розкусили ваші обіцянки, і вони втратили свою привабливість.

Батруель, здавалося, йому не повірив.

— Згідно з нашими бюлетенями, світ і нині не те місце, де процвітає праведне життя, — заперечив він.

— Запевняю, що на ваші старомодні умови не пристануть навіть найнеправедніші з тих, хто живе в сьогоденному світі. Кожен тепер прагне дістати якомога більше, причому за мізерну плату, а то й задарма.

— Не дуже етично, — пробурмотів Батруель. — Повинні ж існувати моральні засади...

— Можливо. Але так воно є. Крім того, тепер ми тут дуже тісно зв'язані між собою. Як я можу здобути титул, обминувши видавців «Дебретта»², одержати кругленьку суму без відома податкового інспектора або стати власником будинку без згоди архітектурного управління? Треба дивитися правді у вічі.

— О, я думаю, це легко можна влаштувати, — зауважив Батруель.

— Але так не буде. Сьогодні існує лише один спосіб законно й швидко забатити. Це, чорт забери...

Стівен раптом замовк і замислився.

Батруель звернувся до Ділі:

— Як шкода, що ваш чоловік не цінує себе. У нього чудові здібності. Це видно з першого погляду. Йому потрібен певний капітал — і перед ним відкриваються широкі можливості. А світ і нині може чимало запропонувати багатієві і, звичайно, його дружині — повагу, владу, морську яхту... Я певен, вашого чоловіка завжди мучитиме відчуття, що він випустив з рук нагоду...

Ділі подивилась на замисленого Стівена.

— Ви теж такої думки про нього? Я не раз міркувала про те, що його ділові якості недооцінюють...

— То все інтриги, я певен, — сказав Батруель. — У такий спосіб занастали чимало молодих талантів. Та, здобувши незалежність і маючи розумну

дружину — і до того ж гарну дружину, — яка допомагатиме йому, я не бачу причин, чому він не зміг би...

Стівен почав уважно дослухатися до розмови.

— Ви прямо цитуєте з підручника спокушання. Мабуть, із першого розділу, — насмішкувато зауважив він. — А зараз обличте ці розмови і спробуйте подивитися в лице фактам. Якщо ви второпаєте їхню суть, ми зможемо порозумітися щодо угоди, яку ви мені пропонуєте.

Обличчя Батруеля проясніло.

— От і гаразд, — мовив він. — Я так і думав, що, серйозно обміркувавши мою пропозицію, ви...

Стівен урвав його:

— По-перше, ви повинні зрозуміти, що я не пристану на жодну з ваших звичайних умов, і краще обличте впливати на мою дружину, по-друге, це ви, а не я в скрутному становищі. Бо як ви зможете без моєї допомоги повернутися до... е-е-е... ну, туди, звідки ви з'явилися.

— Суть моєї пропозиції в тому, щоб, допомагаючи мені, ви тим самим допомогли й собі, — зауважив Батруель.

— Але одна складність у цьому все-таки є, чи не так? А тепер послухайте мене. Я бачу три можливості. Перша — ми знаходимо когось, хто скаже нам закляття Відпусту. Ви знаєте, як це можна влаштувати? Ні? Я теж не знаю. Друга можливість — я покличу сюди нашого вікарія і попрошу його виконати обряд вигнання нечистої сили. Я гадаю, він це зробить із радістю. Може, за таке його навіть прилучать до сонму святих.

Батруель здригнувся.

— Краще не треба, — відказав він.

— У п'ятнадцятому столітті піддали такому обряду одного мого приятеля. Він дійшов висновку, що це надзвичайно болюча операція. Досі не може про неї забути.

— Тоді розгляньмо третю можливість. За пристойну суму я знаходжу когось, хто підписує з вами угоду. В такому разі ви зможете доповісти своєму начальству, що успішно виконали свою місію. Як вам це подобається?

— Не дуже, — швидко відповів Батруель. — Ви хочете дістати дві вигоди, а заплатити тільки за одну. Наша бухгалтерія не дасть дозволу на такі витрати.

Стівен засмучено похитав головою:

— Не дивно, що ваші справи занепадають. Ви збираєтеся витратити власні кошти там, де можна використати чужий капітал. Так ви ніколи не досягнете успіху. А згідно з моїм планом, я одержую гроші, ви — вашу угоду, а витрати становитимуть лише кілька шилінгів — із моєї кишені.

— Невже це можливо?

— Запевняю вас, така можливість існує. Ви граєте у футбол?

— Футбол? — невпевнено запитав Батруель. — Мабуть, ні. Які правила цієї гри?

— Про її правила я вам розповім потім. Та головне в тому, що граєць має

¹ Комбінація із двох відомих марок автомобілів — «бентлі» і «ролс-ройс».

² «Дебретт» — щорічний довідник дворянства в Англії.

бити по м'ячу влучно. А якщо м'яч у якусь мить летить не туди, куди його прагнуть послати, намір гравця зазнає краху, і це зрештою призводить до програшу. Вам зрозуміло?

— Та начебто.

— Тоді ви збагнете, що, навіть злегка підштовхнувши м'яч у критичний момент, можна вплинути на результат гри. І не треба порушувати правил, збивати суперника з ніг — ніхто нічого й не запідозрить. Просто хай одне з ваших чортенят, що допомагають вам у практичній роботі, легенько будне по м'ячу, коли виникне слушна нагода. Це для вас не дуже важко?

— Не дуже, — погодився Батруель. — Це буде просто. Та я зовсім не розумію, яким чином...

— Ваше нещастя, чоловіче, в тому, що ви, хоч і читаєте свої бюлетені, безнадійно необізнані із сучасним життям, — сказав Стівен. — Ділі, де бланк футбольного тоталізатора?..

За півгодини Батруель уже все збагнув.

— Так, я розумію, — сказав він. — Ознайомившись із деякими технічними деталями, ми легко доб'ємося програшу, нічийі або навіть виграшу.

— Те, що нам і треба, — підтвердив Стівен. — Отже, починаймо. Я заповнюю купон і ставлю для годиться кілька шилінгів. Ви робите гру, а я любенько забираю гроші без будь-яких ускладнень, пов'язаних із податками.

— Усе це дуже добре для вас, — зауважив Батруель, — та я не бачу, яким чином це призведе до підписання моєї угоди, якщо ви не...

— Зараз зрозумієте. Отже, про другий пункт нашої домовленості. Ви мені влаштовуєте результати ігор, а я вам натомість, скажімо, десь за півтора місяці знаходжу людину, яка підпише з вами угоду. Домовились? От і гаразд. Тоді давайте оформимо це у вигляді документа. Ділі, принеси мені аркуш паперу і трохи чорнила. Тьху! Ну й дурень же я! Ідеться ж про кров, а не про чорнило...

Через п'ять тижнів Стівен зупинив свого «бентлі» перед готелем «Норт-парк». За хвилину на східцях з'явився Батруель. Думка оселити його в себе вдома виявилася неприйнятною. Його потяг спокушати був чимось на зразок неконтрольованого рефлексу і виявився абсолютно не сумісним з домашнім спокоєм. Тому Батруеля вирядили до готелю, де йому було зручніше, та й можливості там були ширші.

Тепер Батруель своїм зовнішнім виглядом дуже відрізнявся від того гостя, що з'явився одного дня у Стівеновій вітальні. Бакенбарди зникли. Одначе розкішні вуса залишилися. Замість фракa він носив добре скроєний сірий костюм, шарф замінив на строкату краватку, а височений циліндр — на фетровий капелюх. Тепер він мав вигляд сорокарічного заможного джентльмена з другої половини двадцятого століття.

— Сідайте, — сказав йому Стівен. — Ви взяли з собою бланк угоди?

Батруель поплескав себе по кишені.

— Я завжди ношу бланки з собою. Ніколи не знаєш, де і як... — відповів він, і вони рушили.

Коли першого разу Стівен виграв потрійну ставку, він здобув бучну славу, хоч як намагався залишитись у тіні. Виграш двохсот двадцяти п'яти тисяч фунтів приховати важко. Стівен і Ділі зробили все можливе, щоб уникнути розголосу про наступний виграш — цього разу він становив двісті десять тисяч фунтів. Коли надійшла черга виплати по третьому чеку, адміністрація тоталізатора видимо розгубилася, і представники фірми прийшли переговорити зі Стівеном. Один з них, молодик в окулярах, почав розводитися про закони ймовірності, а потім написав дріб із величезною кількістю нулів і сказав, що це ймовірність трикратного виграшу потрійної ставки.

Стівен зацікавлено глянув на неймовірне число. Мабуть, його система навіть краща, ніж він досі гадав, якщо дає змогу вигравати, попри таку астрономічну неймовірність.

Молодик захотів ознайомитися з системою. Стівен ухилився від розмови на цю тему, проте дав зрозуміти, що він не проти зустрітись і обговорити деякі аспекти проблеми з головним управителем тоталізатора. Отож тепер вони їхали на зустріч із самим Семом Гріпшоу.

Контора футбольного тоталізатора містилася поряд з новою автострадою. Їх провели у просторий кабінет, де назустріч їм вийшов сам Гріпшоу. Стівен привітався й відрекомендував супутника.

— Це — містер Батруель, мій порадник, — пояснив він.

Погляд Сема Гріпшоу раптом став дуже уважним. Здавалося, він на мить поринув у спогади. Потім обернувся до Стівена.

— Ну, по-перше, друже, я маю вас поздоровити. Ви довго будете одним з найщасливіших гравців у історії нашого тоталізатора. Шістсот п'ятдесят п'ять тисяч фунтів. Значна сума, вельми значна.. Але, — він похитав головою, — далі так тривати не може.

— Ну чому ж? — люб'язно заперечив Стівен, сідаючи у крісло.

Гріпшоу знову похитав головою.

— Уперше — пощастило, вдруге — нечувано пощастило, втретє — це вже підозріло, вчетверте — підриває основні бізнесу, ну а вп'яте — це для нас банкрутство. Ніхто не захоче ставити навіть кілька фунтів на певний програш. Нерозумно. То ви казали, у вас система?

— У нас система, — підтвердив Стівен. — Ми з моїм другом, містером Батруелем...

— Так-так. Містер Батруель... — сказав Сем Гріпшоу, знову замислено глянувши на Батруеля. — Я думаю, навряд чи ви схочете розповісти мені про вашу систему?

— З вашого боку було б наївно... — запротестував Стівен.

— Так, звичайно. Але далі це тривати не може.

— Бо якби це тривало, ви збанкрутували б? Ну, цього, певна річ, ми не

хочемо. Тому ми сюди й приїхали. Містер Батруель має до вас пропозицію.

— Що ж, послухаємо.

Батруель підвівся.

— У вас чудовий бізнес, містере Гріпшоу. Було б нещастям, якби публіка втратила до нього довіру. Нещастям і для вас, і для публіки. Недарма ж ви утрималися від реклами третього виграшу мого друга, містера Треймона. Така реклама не сприяла б успіхові вашого діла. Одначе я маю щасливу нагоду запропонувати вам засіб, за допомогою якого ризик виникнення подібної ситуації цілком зникає.

Він заходився виголошувати спокушальну промову з виглядом художника, що взяв у руки улюблений пензель. Сем Гріпшоу вислухав його до кінця.

— ...отже, від вас вимагається лише проста формальність, а натомість я вживу заходів, щоб надалі ні наш друг Стівен Треймон, ні хтось інший не міг дістати від нас... е-е-е... прогностичну допомогу. Непередбачені випадки більше не виникнуть, і ви провадитимете ваш бізнес, користуючись цілковитою довірою публіки, якої він цілком заслуговує.

Він витяг з кишені текст угоди й небало поклав його на стіл.

Сем Гріпшоу взяв угоду в руки й похапцем переглянув її. На превеликий подив Стівена, він без зайвих вагань кивнув головою.

— Здається, все чітко і ясно, — сказав він. — Я в такому становищі, що торгуватися не випадає. Підписую.

Батруель щасливо усміхався. Він виступив наперед з невеличким складаним ножиком у руці.

Підписавши угоду, Сем Гріпшоу перев'язав руку носовичком. Батруель схопив угоду, ступив крок назад і, щоб кров

підсохла, помахав аркушем. Потім з видимою втіхою подивився на папір, ретельно склав його й сховав у кишеню.

У стані піднесення Батруель знову втратив відчуття епохи. Він усміхнувся до них і зробив елегантний уклін у дусі вісімнадцятого століття.

— До ваших послуг, панове.

І раптом зник. Від нього лишився тільки слабкий дух сірки.

Тишу, яка запала по тому, порушив Сем Гріпшоу:

— Ми таки здихалися його. Тепер він не повернеться, поки хтось його знову не викличе, — промовив він задоволено і обернувся до Стівена. — Непогано зроблено, мій молодий друже. Ви покладали до кишені більше ніж півмільйона за те, що продали мою душу. Оце те, що я називаю діловою хваткою.

— В усякому разі, мені здається, що ви не надто цим переймаєтесь, — з неприхованою полегкістю зауважив Стівен.

— Ні, не дуже, — сказав містер Гріпшоу. — Перейматися треба йому. Ви здивовані? Він і його бізнес існують уже тисячоліття — і ніякої системи. Сьогодні організація — це головне. Увесь бізнес має бути у вас перед очима, щоб ви напевне знали, хто де і хто є хто. Надто вони старомодні. Згодом, гадаю, вони таки звернуться до фахівців, які навдуть у них лад.

— Може, й так, — мовив Стівен. — Але, зрештою, його запити вельми специфічні, і він таки домігся свого.

— Ха! Зачекайте, доки він загляне до своєї картотеки — якщо в них уже є бодай поганенька служба інформації. Яким чином, гадаєте ви, дістав я стільки грошей, щоб розпочати свій бізнес?..

*З англійської переклав
Володимир ЧЕРНЕНКО*

Заставки і кінцівки в номері Олега Блащука